

Til Folketingets Europaudvalg

Ang. forhandlingerne med USA om en handels- og investeringsaftale (TTIP)

Kære medlem af Europaudvalget,

Vi har bemærket, at udvalget på sit møde den 14. november skal diskutere status på EU-USA forhandlingerne om en vidtgående frihandelsaftale. En række forskellige danske organisationer, herunder undertegnede, har af flere omgange henvendt sig til Udvalget og Handels- og Udviklingsministeren for at udtrykke bekymring for de negative konsekvenser, aftalen kan få. Bekymringen skyldes i første række det, vi mener, er en for vidtgående beskyttelse af investorer, der giver særdeles fordelagtige muligheder for udenlandske virksomheder, i dette tilfælde amerikanske, til at påvirke samfundsudviklingen. Efter vores opfattelse er der tale om et forslag, som er udemokratisk. Fortalerne antager at en aftale vil føre til vækst og beskæftigelse, men det bør bemærkes, at det argument står temmelig svagt, og hvad dette spørgsmål angår, vil en vidtgående investeringsbeskyttelse i øvrigt ikke tilføje noget¹.

Denne gang henvender vi os specifikt angående den kontroversielle ISDS-mekanisme (investor-stat tvistbilæggelse), der giver private virksomheder mulighed for at sagsøge nationalstater (og EU), hvis der indføres love eller regler, der vil føre til lavere indtjening, eller som de blot vurderer udgør "urimelig eller uligeværdig behandling" af udenlandske investorer. Der kan f.eks. være tale om højere standarder inden for klima- og miljøområdet. Efter en massiv kritik af mekanismen på begge sider af Atlanten, igangsatte EU-Kommissionen en høringsproces om ISDS-mekanismen. Kommissionens egen konklusion på høringen er endnu ikke offentliggjort, men høringen affødte over 150.000 svar², så det er tydeligvis et område i forhandlingerne, der optager og bekymrer mange – også i Danmark (vores høringssvar er vedhæftet).

Hvor flere af de øvrige medlemslande har været lydhør over for den stigende kritik fra mange sider³, er der fortsat en gruppe medlemslande, der holder fast i ISDS-mekanismen og aktivt promoverer den ved forhandlingerne. Med Financial Times' offentliggørelse af et brev⁴ fra 14 af medlemslandenes ministre til den nye handelskommissær Cecilia Malmström, måtte vi desværre sande, at Danmark er et af de lande.

Det mener vi er et alvorligt problem.

Hovedappellen til Malmström i brevet er, at hun med forhandlingsmandatet har fået en bunden opgave til at forhandle en vidtgående investorbeskyttelse på plads. Men mandatet taler som bekendt også om den legitime ret til at regulere med henblik på fremme af almene politiske mål, og det er ikke foreneligt med de forslag om investeringsbeskyttelse, EU-kommissionen hidtil har fremlagt.

Vi har længe efterspurgt en mere præcis beskrivelse af den form for investeringsbeskyttelse, Handels- og Udviklingsministeren og dermed den danske regering, ønsker indført mellem EU og USA. Det spørgsmål er blevet særligt påtrængende efter ministeren er blevet særligt aktiv m.h.p. at få en ISDS-mekanisme i den endelige aftale. Ifølge de tilgængelige oplysninger er regeringen tilhænger af det forslag, Kommissionen sendte i høring tidligere på året. Det betyder, at de bemærkninger, en lang række NGO'er sendte til Kommissionen tidligere på året, er højest relevante (se vedhæftede høringsbidrag).

¹ Se gennemgang af det seneste studie af spørgsmålet. Et studie, der forudset betragtelige tab af arbejdspladser i de nordiske lande: Se desuden nyt studie, der tværtimod taler om tab af arbejdspladser, især i de nordeuropæiske lande: <http://www.information.dk/comment/944091>

² <http://www.euractiv.com/sections/trade-industry/commission-swamped-150000-replies-ttip-consultation-303681>

³ <http://www.information.dk/513982>

⁴ <http://blogs.ft.com/brusselsblog/files/2014/10/ISDSLetter.pdf>

Handels- og udviklingsministeren plejer at fortælle⁵, at EU-Kommissionens 'reform' af ISDS-mekanismen er et værn imod den type kontroversielle sager, som har været fremme i medierne. Men en nøje læsning af teksten viser, at det slet ikke er tilstrækkeligt, og at afvigelserne fra traditionelle investeringsbeskyttelsesaftaler er minimal. F.eks. er der indsat en regel om såkaldt "forpligtende fortolkning" som annekser til bestemmelsen om "indirekte ekspropriation". Denne bestemmelse gør det muligt at anlægge sag, hvis en ny regel eller lov må føre til nedjustering af en virksomheds forventede fremtidig indtjening. Men dels kan et panel vælge stort set at se bort fra en forpligtende fortolkning (ifølge erfaringer fra NAFTA-aftalen), dels dækker fortolkningen kun en del af de sager om indirekte ekspropriation, der vedrører sager af særligt offentlig interesse.

Derudover er bestemmelsen om "rimelig og ligeværdig behandling" stadig formuleret på en måde, så der vil være plads til de fleste, om ikke alle de kontroversielle sager, der verden over har skabt røre omkring ISDS, og som i øvrigt har ført til, at mange lande er i færd med at afvikle investeringsaftaler med ISDS (f.eks. Philip Morris vs. Australien, Ethyl Corporation vs. Canada, Chevron vs. Ecuador).

Vi er således stadig stærkt kritiske over for de vidtrækkende rettigheder, investorer står til at få tildelt gennem TTIP, herunder gennem ISDS-mekanismen. Så længe TTIP indeholder en ISDS-mekanisme vil det få konsekvenser for legitim lovgivning af forskellig art, bl.a. fordi fortolkningen af teksten i sidste ende påhviler voldgiftspanelerne. Den risiko følger med, når beslutninger, som burde være regeringer, lovgivere og domstoles gebet, overdrages til voldgiftspaneler, der har en grundlæggende økonomisk interesse i denne type voldgift.

Skønt EU-Kommissionens tilgang på nogle punkter adskiller sig en smule fra andre investeringsaftaler, rummer den de samme fundamentale problemer: Investorer tildeles vidtgående rettigheder – og tilbydes en form for tvistbilæggelse, der sætter dem i stand til selv at sikre håndhævelse. Det er risikabelt, også selvom den nye tekst på enkelte områder er anderledes end andre investeringsaftaler.

Der findes i vores øjne ikke noget godt argument for at en investor-stat tvistbilæggelse skal indgå i en investeringsaftale med USA. Der er ikke noget galt med den eksisterende investeringsbeskyttelse i Danmark eller i EU, og de nationale domstole håndterer allerede sager af denne art uden problemer. Tværtimod vil en sådan aftale tjene til at cementere en tilgang til investeringsbeskyttelse, som vil ændre balancen mellem investorer og stater – og det medfører grundlæggende demokratiske problemer, i Europa såvel som andre steder.

Med venlig hilsen,

Christian Ege Jørgensen, Det Økologiske Råd

Kenneth Haar, Corporate Europe Observatory

Mads Barbesgaard, Afrika Kontakt

Charlotte Ryø, Oplysningsforbundet May Day

Ida Grubb, ATTAC-Danmark

Thomas Jazrawi, NOAH

⁵ <http://www.altinget.dk/eu/artikel/danmark-lobbyer-for-at-beholde-private-domstole-i-frihandelsaftale>